

NOUMAK

ΣΦΡΙΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Δευτέρα 1 του Γεννάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οίκονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 228

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Η ψρωστή δύλιξ.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ. Τέσσερα χρόνια.

ΕΥΡΥΓΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ. Προχρύσια Μολίβου (Μιτολήνης).

ΣΠΗΛΑ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Κουβέντες—Αγράς.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ρίγας Γκόλφης, Ν. Χαντζάρας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ. — Ο.ΤΙ ΘΕΛΑΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο διευθυντής του «Νουμάκ» μού θυμίζει πώς το φύλλο του ελεῖ, τώρα μὲ τὸ κλείσιμο τῆς χρονικῆς, τέσσερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Τέσσερα χρόνια στὴ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου μπορεῖ γιὰ τίποτε νὰ μὴ λογαριάζωνται. Τέσσερα χρόνια στὸ δρόμο ἐνὸς ἔργου, σὰν τὸ «Νουμάκ» μπορεῖ νὰ είναι σημαντικὴ μᾶς ὅλακρη; Ζωῆς μὲ λογῆς στεθούσι, ἀλλάζουσι, ζετυλίγουσι. Κακοδιώματα. Δὲ μοῦ φτανει νὰ τοῦ σφίξω τὰ γέρι τοῦ διευθυντή του «Νουμάκ» καὶ νὰ τοῦ εὐχηθῶ γιὰ τὸ φύλλο του ζωῆς πολυχρονίτικη καὶ προκοπή, μὲ τὰ λόγια τὰ συνηθισμένα στὴν περίσταση. Λόγια τυπικὰ καὶ φιλικά, ὅσα κι ἀν εἶναι: τῆς καρδιᾶς, ἐδοῦ δὲν πρέπει νήσου τόπο. Πρῶτ' ἐπ' ὅλη, τελεῖται ὁ «Νουμάκ» τὰ συγχρονήσια καὶ τὰ γεροστοίκια; Παρουσιάζεται, ἐφημεριδα μαζί καὶ περιοδικό, ἐντυπὸ ἀφειρωμένο σὲ μιὰ Ἰδέα, δραγμὸν μὲ συνείδηση καὶ μὲ κυθερώντρα γνόμων, γιὰ τὸ πατόρθωμα, μέρια μὲ τὴ μέρα, σημαντικότερης ἀλλαγῆς. Η ἀλλαγὴ αὐτὴ μῆς φαίνεται, κατὰ τὴν ὥρα καὶ κατὰ τὴν περίσταση, κατὰ τὸ μάτι ποὺ τὴν βλέπει, κι ἀπὸ τὴ μεριά ποὺ τὴν ἀγναντεῖει, πότε γεγονός ποὺ ὅλο καὶ πλήθεται, πότε χιμαρικὸ ἀντιρέγγισμα ποὺ πάντα θὰ μῆς ξεγελάῃ μὲ πάντα είναι ἀλλαγὴ, ποὺ χρειάζεται, — κι ὅσο περνάει ἡ καιρός, τόσο πιὸ πολὺ θὰ χρειάζεται, — κεράλια καὶ καρδιές, χέρια καὶ πόδια, ὅλη φωτεινά, γερά, γιὰ τὴν ἀντίσταση, γιὰ τὴν ἐπανάσταση, γιὰ τὴ δημιουργία, γιὰ τὸ σύστημα. Ο «Νουμάκ» δργάνω, μαζί πολεμοῦ καὶ θεμελιώμον καὶ παιγνιδιού, μαζί διωρισμένος νὰ φέρνεται σὲ μπαλταῖς καὶ σὰ μυστρί καὶ σὰν κιθάρα, ἀξίζει τάχα γιὰ δὲ τὸ πρωτότυχο; Στὰ τέσσερα τοῦτα χρόνια ἔφερε στὸ ζήτημα κάτι ποὺ νὰ λογαριάζεται; Βόηθησε τὴν ἀλλαγὴ; Τὴν ὑψώσει τὴν Ἰδέα: ἐπλέξει χορούς: ὠργάνωσ' ἑκστρατείες; Καὶ σὲ κύκλῳ ποὺ τίποτε ἀκόμα δὲν μπορεῖ νὰ είναι τελειωτικό, ποὺ ὁ πόλεμος δὲν μπορεῖ ἀμέσως νὰ κατασταίται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Νίκης, ποὺ νικητῆς είσαι καὶ μονάχα γιατὶ είσαι πολεμιστής, καὶ ποὺ τὸ νάγκων/ζεσκου μονάχα είναι κάτι σὰ νὰ θριαμβεύῃς, τὶ κατώρθωσες ὁ «Νουμάκ»;

Επούλλιστε τὰ τέσσερα χρόνια του. «Ἐνχειρίδιος μπορεῖ πολλὰ νὰ μῆς κρύψῃ ἀπὸ τὴ ζωὴ του. Ή ζωὴ του «Νουμάκ» βρίσκεται: φαρδίς πλατιὰ ἔστυλιμένη μέσα στὰ τέσσερα χρόνια του. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μῆς ξεφύγῃ ἀπὸ καίνη. Νόμισα πῶς διαλήτερος τρόπος γιὰ νὰ τιμήσω τὴ γιορτὴ ἀυτὴ τοῦ «Νουμάκ» καὶ γιὰ νάναπάσχω τὴ συνείδηση μου, εἴτανε νὰ ξερύλλω προσεχτικά, κ' ἔνα πρὸς ἔνα, τὶς σελίδες του. Νὰ ξαναμετρήσω τὸ δρόμο ποὺ έκαμε, νὰ ξανασταθῶ στοὺς σταθμούς ποὺ χάραξε, νὰ ξαναψήξω τὰ σημάδια ποὺ ζήφες. Κ' ἔτοις ἔγινε.

Κι' ἀπὸ τὴ δοκιμή μου βγῆκα χρούμενος, ἐγκριθιωγένος, μὲ περισσή δρεζη, καὶ μὲ δύναμη ἄλλη τόση, γιὰ νὰ συνεχίσω τὸ δούλευμα γιὰ τὴν Ἰδέα. Γιὲ τὴ Μούσα Ἰδέα, ποὺ ξεπροβάλλοντας μέσ' ἀπὸ τὸν κόστο, οὐφώνεται: ἀπέναντι ἀπὸ τὰ καρμικά, μὲ τὰ μεγάλα τη; φτερά τὰ αιθερόπλαστα. Καὶ μαζὶ μ' αὐτὴ κι ἀγώριστα, γιὰ τὴ Γλῶσσα Ἰδέα. Γιατὶ αὐτὴ είναι ἡ καταφρονεμένη καὶ κατατρεμένη βασιλίσσα. Φτερά ἔχει κι αὐτή. Κι ἀπένω στὰ φτερούγια τῆς θηρευτῆς πῶς κρατάεις τὸ μυστικὸ τῆς ἐθνικῆς προκοπῆς. Μά τὰ φτερά τῆς τὰ κρατᾶν φαλλιδισμένα καὶ ἀλυσόδετα. Γιὰ καίνων τὸ ἐλεύθερο μεγάλωμα ἡς δουλεύη, πρώτη κι ἀπ' ὅλα, δ ποιητής, δ σοφός, δ πολίτης. Τιμὴ ἀπὸ τὶς ζηλεύτοτερες.

Θὰ συμβούλευε τὸ διευθυντή τοῦ «Νουμάκ» νὰ καταχίνη ἀγάλια ἀγάλια — ἀν θέλη, ἀμα πατέση τὸ φύλλο του τὰ ἔξη του χρόνια — στὴ μεθοδικὴ σύνταξη ἐνὸς Πίνακα τῶν δυοντούς έγουνες κατὰ καιρούς τυπωθῆ μέσα στὸ «Νουμάκ». «Ἐννοεῖται πῶς ἀπ' αὐτὸς θὰ λείψουν τὰ βιταλίματα τῆς στιγμῆς, ἀντικείμενα καὶ παραγομένατα γιὰ καθαρές δημοσιογραφικὲς ἀνάγκες, ποὺ γίνονται καὶ ξεγίνονται, ποὺ τότε εἰγανει κάτι νὰ ποῦν, καὶ τώρα δὲ μῆς λένε τίποτε. Τὸ εύρετήριο τοῦ «Νουμάκ» θὰ μῆς δώσῃ μιὰν εἰκόναν πλατειάν ἔξισπούλαπτη μιὰς ἐργασίας πολυποίκιλης, πότε μὲ γαραχτήσ, πότε μὲ όγορφιά, πότε καὶ τὰ δύο γνωρίσματα ποὺ κανουν κάθε ἔργο νὰ λογαριάζεται. Έργασίας ἀπέναντι σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ χωράφια ποὺ ὅργινει ἡ νοῦς. Έργασίας γιὰ τὴν τέχνη, γιὰ τὴν ἐπιστήμην, γιὰ τὴ γλώσσα. Έργασίας διδαχτικῆς, παιδικῆς, διασκεδαστικῆς, στοχαστικῆς, λαϊκῆς καὶ ἀριστοκρατικῆς· ὄντεροπλέχτρας καὶ κατηγορητικῆς, λαχορραφικῆς καὶ φυσιογνωμικῆς· μέσα σὲ ὅλους τοὺς κύκλους τῶν γραμμάτων καὶ μέσα σὲ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς γνώστης. Πολύτιμα δείγματα δουλειές, ἥ ἀρχισμένης ἡρωίκα, ἥ κανονικὴ τελειωμένης, ἀπὸ γιατρούς κι ἀπὸ παιδαγωγούς, ἀπὸ γλωσσολόγους κι ἀπὸ ιστοριογράφους, ἀπὸ κριτικούς κι ἀπὸ δραματογράφους, ἀπὸ δικηγόρους καὶ ἀπὸ δάσκαλους, ἀπὸ δημοσιολόγους, ἀπὸ φιλολόγους. Λαμπρά παράστασης, καὶ ἀπὸ παλληκάρια ἀμούστακα. Λαμπρά στοιχεία παράστασης, καὶ ἀπὸ γυναικείας, ποὺ

δίνουνε πολλὲς φορὲς μαθήματα γλωσσικῆς ἀξιωματικῆς καὶ μελέτης στοὺς ζητεῖς. Απὸ ζένους πορφύρας κι ἀπὸ δικούς μας ἐπιστήμονες. Απὸ τὰ πιὸ φημισμένα ὄντες καὶ ἀπὸ τὰ ὄντες ποὺ μόλις γλυκοχαράζονται παρθενικά. Δείγματα καὶ δοκιμές καὶ δουλέμπτα λογῆς λογῆς. Απὸ καίνη ποὺ παταχνει στέρεα ἥ φυλλὲ πετάνε, ως ἔκεινα ποὺ δειλά κι ἀναπορεύεται συγεστέρωνται. «Εργά» ἀπὸ γέρια ποὺ κλειδιά κι ἀριστερά προτίθενται, καὶ μεστά ποτήρια, κι ἀπὸ γέρια ποὺ κυνηγήνει νὰ πιάσουν πεταλούδες, καὶ ποὺ ἀνάκομα τίποτε δὲν κλείστενε μέσα τους, δὲν είναι γιὰ τοῦτο, λιγύτερο ἀπὸ τὰ πώτωτα. γέρια τίμια καὶ δουλευτικά. Καὶ τὰ πιὸ ἀσφαλισμένα καὶ τὰ πιὸ θαλασσόδαρτ' ἀκόμα, ἀνάπτεις ἀπὸ καίνα, καὶ τὰ πεζότερα καὶ τὰ θετικώτερα, καθὼς καὶ καίνα ποὺ κρατιένται ἀπὸ ἔνα Πήγασο, ἀκούνε στὸ ἰδιό σύνθημα, καὶ ἥ καταφέρουν, ἥ προσπεχθοῦν νὰ καταφέρουν τὸ ἰδιό: τὴν καλλιέργεια τῆς ἔθνικῆς μας γλώσσας τῆς ζωτανῆς.

Στὸ πρῶτο πρῶτο φύλλο του, ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια, ἔγραψε: «Ο Νουμάκ» ἔργεται νὰ πῇ τὰ σύκα σύκα καὶ τὴ σκάφη σκάφη, τόσο στὴν πολιτική, ὅσο καὶ στὴν κοινωνική μας ζωῆς τόσο στὴ οιλολογία, ὅσο καὶ δόπου ἀλλού νομίστη πώς τοῦ ἐπιτρέπεται, καλεσμένος ἥ ἀπροσκλεστος, νὰ παρουσιασθῇ. Είναι παλαιά ψυχωτής του αὐτή νὰ νομίζῃ πῶς τὴ σύγγρωνη ἐλληνικὴ ψύχη τὴν πιέζει ώς βραχυγένες κ' ἔνα φεῦδος πολιτικόν. ἔθνικήν, ἔνα φεῦδος φιλολογικόν κ' ἔνα φεῦδος θρησκευτικόν. Τὸ πρόγραμμα γενναῖο, καὶ ἀντηγεί σὲ σάλπισμα. «Όμως μὲ ὅλη τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὴν ἀγαθή πρόθεση τοῦ διαλαλητῆ του, (γιατὶ ξέρουμε πώς μὲ δόπο του τὸ ἀντάμωμα μὲ τὴν τρεχούμενη δημοσιογραφική ζωῆ, μὲ δόπο του τὶς φιλίες καὶ τὶς συνεργασίες, ἀναγκαστικές καὶ μὴ, πάντα κράτητε τὴν δύνη του γυρισμένη πρὸς κάποια παράθυρο) ἀνοιχτά γιὰ τὸ ἀέρισμα, καὶ τοὺς θαυμασμοὺς του πρὸς κάποια πρόσωπα παραστατικώτερα), βλέπεις πώς τὸ πρόγραμμα είναι ἀπὸ τὰ πιὸ δυσκολοκατόρθωτα γιὰ νὰ κυνηγήθουνε κανονικά, κι ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα σὲ παραπατήματα. Γενικό καθὼς είναι καὶ καθὼς δείχνει πρὸς γέλιες κακοτοπίες καὶ γέλιες πληγῆς τῆς ζωῆς μας, χωρὶς καρικάτικά ἀπὸ αὐτές ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ χτυπητὰ νὰ ὄνται, διατάσσονται, βλέπεις πώς δὲ οτάνει ἔνας ζηνθρωπός νὰ τὸ περιλάβῃ στὸν κύκλο του, καὶ πώς είναι πολὺ δύσκολο νὰ βρεθοῦνε καὶ περισσότεροι ἀνθρωποί πουφωνημένοι: γιὰ τὴν ἐφαρμογή του, καθὼς πρέπει. «Ἐπειτα μῆς θυμίζει ἀθελατική ἐπὸ τὰ ἀλαττώματα τῆς φυλῆς. Αναγνωρίζουμε τὸ κακό, τὸ καταρίματε, μυρολογήμεις τὴν μοίρα μας, κ' ἔξακολουθούμε τὸν ἰδιό δρόμο, ζνεργοὶ μπροστά του καὶ ὑποταγτικοί. Καὶ δὲν είναι παράξενο νὰ τοῦ